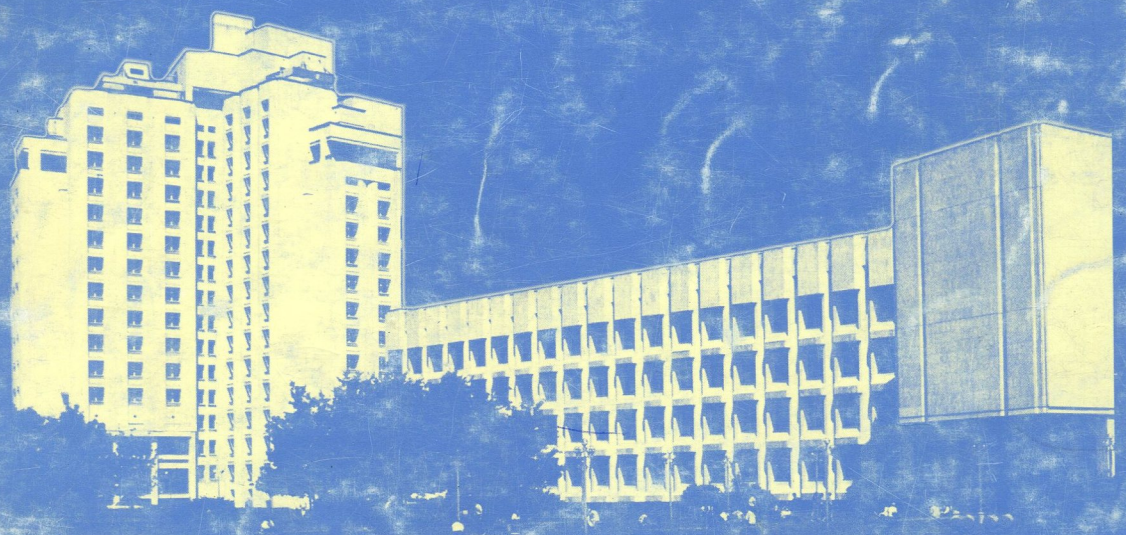
05(іп.міжн.відн)
Акту

ІМВ

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ІНСТИТУТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

ВИПУСК 37
ЧАСТИНА 1

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ІНСТИТУТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

ВИПУСК 37

(ЧАСТИНА І)

Наукова бібліотека
Київського університету
ім.Т.Шевченка
ПЕРІОДИЧНІ ВИДАННЯ

КИЇВ – 2002

Актуальні проблеми міжнародних відносин: Збірник наукових праць. Випуск 37 (у двох частинах). Частина І.
К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка Інститут міжнародних відносин, 2002. – 280 с.

У збірнику вміщені наукові доповіді та виступи на Міжнародній конференції "УНІВЕРСИТЕТИ – МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ – ЮНЕСКО", яка була організована Інститутом міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка і Національною комісією України у справах ЮНЕСКО та проведена 5-6 грудня 2002 року в м. Києві.

Розраховано на викладачів, наукових співробітників, аспірантів та студентів.

Редакційна колегія:

Губерський Л. В.,	д-р філософ. наук, проф., член-кор. НАН України (головний редактор);
Андрейцев В. І.,	д-р юрид. наук, проф., академік АПрН України;
Бруз В. С.,	д-р істор. наук, проф.;
Гальчинський А. С.,	д-р екон. наук, проф.;
Гондюл В. П.,	канд. техн. наук, проф.;
Гуменюк Б. І.,	д-р істор. наук, проф.;
Денисов В. Н.,	д-р юрид. наук, проф.;
Довгерт А. С.,	д-р юрид. наук, проф., член-кор. АПрН України;
Дудченко М. А.,	д-р екон. наук, проф.;
Євєнтов В. І.,	д-р юрид. наук, проф.;
Забігайло В. К.,	д-р юрид. наук, проф.;
Кисіль В. І.,	д-р юрид. наук, проф.;
Коппель О. А.,	д-р істор. наук, проф.;
Кредісов А. І.,	д-р екон. наук, проф.;
Крижанівський В. П.,	д-р істор. наук, проф.;
Манжола В. А.,	д-р істор. наук, проф.;
Макаренко Є. А.,	д-р політ. наук, проф.;
Пахомов Ю. М.,	д-р екон. наук, проф., академік НАН України;
Перепелиця Г. М.,	д-р політ. наук, проф.;
Пирожков С. І.,	д-р екон. наук, проф., академік НАН України;
Рогач О. І.,	д-р екон. наук, проф.;
Філіпенко А. С.,	д-р екон. наук, проф.;
Шемшученко Ю. С.,	д-р юрид. наук, проф., академік НАН України;
Шергін С. О.,	д-р політ. наук, проф.;
Шнирков О. І.,	д-р. екон. наук, проф. (заст. головного редактора).

Відповідальний редактор: **Дерев'янко А.Г.**

Адреса редакційної колегії: 04119, Київ, вул. Мельникова, 36/1, Інститут міжнародних відносин; тел. 211-44-43.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, імен власних та інших відомостей.

© **Інститут міжнародних відносин, 2002.**

ЗМІСТ

Вступне слово

Орел А.К. 3

Тематичне пленарне засідання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДІАЛОГУ МІЖ ЦИВІЛІЗАЦІЯМИ

НАУКОВІ ДОПОВІДІ

Курас І.Ф.
Цивілізаційні процеси і розвиток соціального інтелекту 5

Новохатько Л.М.
Україна: діалог людей і культур (у контексті глобалізації) 9

Лановенко О.П.
Цивілізаційний "розлам" сучасного світу
як передумова формування нового світопорядку 13

Коппель О.А.
Вплив проблеми цивілізаційної ідентифікації
на зовнішньополітичну орієнтацію України 17

ВИСТУПИ

Галака С.П.
Ядерний чинник у міжцивілізаційних відносинах 22

Галицька Т.В.
Сталий розвиток у глобальному інформаційному суспільстві 24

Дорошко М.С., Кривонос Р.А.
Конфлікти, співробітництво та розбудова довіри в міжнародних відносинах 26

Курас А.І.
Падіння Візантійської імперії та європейська політична думка XIII-XV століть
як приклад діалогу культур та цивілізацій 28

Кучмій О.П.
Культурна дипломатія у взаємодії культур і цивілізацій 31

Луцишин З.О.
Формування новітньої архітектури світопорядку
(на прикладі світової валютно-фінансової системи) 35

Макійчик Я.П.
Актуальні проблеми діалогу між цивілізаціями 38

Ожеван М.А.
Інформаційна нерівність у альтернативних контекстах
глобалізації й антиглобалізації 43

Павленко Ю.В.
Альтернативи цивілізаційного розвитку і Україна 51

Пархомчук О.С.
Альтернативна цивілізація XXI століття: мілітаризація або конверсія 57

Піскорська Г.А.
Концепція інформаційного суспільства
в урядових програмах і зовнішній політиці країн світу 60

Пристайко О.Є.
Безпосереднє сусідство у відносинах Європейського Союзу з Україною 64

Рижков М.М.
Екологічна політика ЮНЕСКО в добу цивілізації 66

Сербіна Н.Ф.
Збереження культурного різноманіття,
заохочення плюралізму і діалогу між культурами і цивілізаціями 70

Сокол С.М.
Проблеми та перспективи подолання процесу зіткнення цивілізацій 73

Терещук В.І.
Інтернет як інформаційний чинник
гуманітарної безпеки українського суспільства 75

Шинкаренко Т.І.
Проблеми розширення Європейського Союзу – цивілізаційний аспект 79

Орос О.Ю.
Словаччина та ЄС: досягнення і перспективи 81

Гуменюк А.Г.
Основні напрями співпраці України з ЮНЕСКО 85

Вітер І.І.
Глобалістика – наука XXI століття 87

Копійка В.В.
Взаємовідносини Росія – Європейський Союз в умовах глобалізації 90

Біркович Р.В.
Гуманітарна безпека і сталий розвиток у XXI столітті 96

Буренко Н.М.
Актуальні проблеми діалогу цивілізацій 99

Тематичне пленарне засідання

ОСВІТА XXI СТОЛІТТЯ У ГАРМОНІЗАЦІЇ ВІДНОСИН МІЖ НАРОДАМИ

НАУКОВІ ДОПОВІДІ

Кремень В.Г.
Філософія освіти XXI століття 104

Степко М.Ф.
Система безперервної освіти як перспектива розвитку суспільства 110

Андрущенко В.П.
Освіта XXI століття: тенденції розвитку в контексті глобалізму 116

Гондюл В.П.
Освіта і наука як чинники розвитку держави та її іміджу в світі 120

Губерський Л.В.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
у міжнародному освітньому співробітництві 126

Астахова В.І.
Освітні системи в умовах глобалізації 131

ВИСТУПИ

Балабанов К.В.
Міжнародна діяльність Маріупольського гуманітарного інституту:
досвід і перспективи 133

Болтівець С.І.
Освіта дорослих у глобальній гармонізації взаємин між народами:
норми, ідеали, мета 137

Гуменюк Б.І.
Підготовка дипломата в епоху глобалізації та нових інформаційних технологій:
особливості організації навчально-виховного процесу 140

Дерев'янко А.Г.
Адаптивні технології в навчальних системах 144

Косенко Ю.М.
Організація зарубіжних стажувань у системі вищої освіти
та її роль у гармонізації міжнародних відносин
(на прикладі діяльності Маріупольського гуманітарного інституту) 147

Макаренко Є.А.
Глобальна стратегія ЮНЕСКО "Освіта для всіх протягом усього життя":
міжнародні аспекти проблеми 150

Мельник А.Ф.
Форми інтеграції освіти в умовах глобалізації 153

Руденко М.М.
Трансформація державної інформаційної політики
внаслідок ескалації міжнародного тероризму 156

Тихомирова Є.Б.
PR-освіта: роль у гармонізації суспільних відносин 160

Філіна А.П.
Формування особистості в контексті реалізації культурної та освітньої політики 166

Шинкарук А.Л.
Інтернет у динаміці політичних систем Європи
(на прикладі Великої Британії та Чеської Республіки) 169

Яковець А.В.
Гуманізація і гуманітаризація освіти 176

Грушова А.Т.
Роль ЮНЕСКО у забезпеченні права на освіту 180

Солонская С.А.
Два коридора образования – создание человека с новыми характеристиками,
облегчающими манипуляцию его сознанием 182

Тематичне пленарне засідання

УНІВЕРСИТЕТИ У СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ ОСВІТИ

НАУКОВІ ДОПОВІДІ

Бакіров В.С.
Класичні університети і виклики нової епохи 184

Поляков М.В., Носенко Е.Л.
Дистанційне навчання – шлях до міжнародного інтелектуального співробітництва 187

Божков Н., Крижанівський В.П., Єнчев Є.
Роль класичних університетів у підготовці дипломатичних кадрів 190

ВИСТУПИ

Terry R. Boesch
The Role of the University in Promoting Law as the Civilizing Force in Society 193

Bno-Airiyan M.K.
Global University: let the knowledge be the virtue 199

Здіорук С.І.
Діалог держави і церкви з питань освіти в сучасній Україні 202

Зернецька О.В.
Медіа- і віртуальна дипломатія та підготовка кадрів в університетах США і Великої Британії 205

Шевченко О.В.
Міжнародні регіональні програми в галузі освіти 209

Білоус І.П.
Інноваційні технології у вищій школі України: розвиток та перспективи 213

Тематичне пленарне засідання

МОЛОДЬ І ЮНЕСКО

НАУКОВІ ДОПОВІДІ

Patrick Gallaud
Les jeunes membres des associations, centres et clubs UNESCO a l'aube du XXIe siecle, une chance pour notre planete 218

Ващенко К.О.
Основні принципи молодіжної політики в глобалізованому світі 221

Мирошниченко В.В.
"Європейський молодіжний парламент – Україна": проблеми та перспективи 224

ВИСТУПИ

Азарова С.В.
Молодіжна заангажованість у освітньому громадському просторі 226

Вітер В.І.
Бідність як стримуючий фактор підвищення рівня життя населення 228

Михайльова К.Г.
Мотивація отримання вищої освіти на пострадянському просторі
(на матеріалах міжнародного соціологічного дослідження) 231

Оголенко О.І.
Освітній фактор міграційних процесів 240

Остапенко Н.Ф., Сидоренко Н.Н.
Гендерна домінанта суспільства і практика діяльності українських ЗМІ 243

Сватко Ю.І.
Освіта у Світі Людини: стратегія ЮНЕСКО і національні пріоритети України ... 245

Сержим В.В.
Подолання бідності в умовах глобалізації 253

Хандажевська Т.В., Хандажевська С.В.
Право молоді на освіту 256

Шевченко Г.В.
Освітній фактор міграційних процесів: тенденції розвитку та основні проблеми 258

Калачева И.И.
Межкультурный диалог как условие формирования
культуры мира и толерантности в работе со студенческой молодежью в Беларуси 264

ПІДСУМКОВИЙ ДОКУМЕНТ Міжнародної конференції
"УНІВЕРСИТЕТИ – МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ – ЮНЕСКО"
під егідою ЮНЕСКО
5-6 грудня 2002 року, Київ, Україна 271

SUMMARY DOCUMENT
UNIVERSITIES – INTERNATIONAL RELATIONS – UNESCO
International Conference held under the auspices of UNESCO
5-6 December, 2002, Kyiv, Ukraine 273

Гуменюк А.Г.*

ОСНОВНІ НАПРЯМИ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ З ЮНЕСКО

Україна є членом ЮНЕСКО з 12 травня 1954 р. Це співробітництво здійснюється через реалізацію в державі рішень та резолюцій Організації Об'єднаних Націй, тому що ЮНЕСКО – є спецустановою ООН з питань освіти, науки та культури, виконуючи тим самим свої зобов'язання перед нею, а на міжнародному рівні – через внесення пропозицій з будь-яких питань та проблем, через участь фахівців України в роботі різних її комітетів. Деякі глобальні проекти та програми, які проводяться сьогодні в рамках ЮНЕСКО, стали реальним втіленням саме українських ідей.

Координацію діяльності національних інституцій, пов'язаної з участю України в ЮНЕСКО, покладено на міжвідомчу Комісію у справах ЮНЕСКО, до складу якої входять представники органів державного управління, наукових та освітніх установ, творчих та громадських організацій, діяльність яких охоплює сфери компетенції ЮНЕСКО. Комісію було створено у 1956 р. У листопаді 1995 р. Указом Президента України колишня Комісія була реорганізована і утворена Національна комісія України у справах ЮНЕСКО, яка нараховує 40 членів. Важливим чинником забезпечення успішної діяльності України в роботі ЮНЕСКО є злагоджене співробітництво Постійного представництва України при ЮНЕСКО, яка функціонує в Парижі з 1962 р., та Національної комісії України у справах ЮНЕСКО. З вересня 1997 р. Постійним представником України при ЮНЕСКО призначений Анатолій Максимович Зленко, який зараз очолює Міністерство Закордонних справ України.

Найважливішу роль у справі утвердження культури миру відіграє саме освітня місія. Надаючи належну увагу освітній діяльності, вдосконаленню освітніх програм, залучаючи до освіти викладачів не тільки високого рівня, а й високих моральних принципів, будь-яка країна може зробити вагомий внесок у цю справу.

Освітні українські інститути співпрацюють з ЮНЕСКО з метою розвитку програми "УНІТВІР" (споріднені університети, кафедри ЮНЕСКО і мережі асоційованих шкіл та клубів ЮНЕСКО. Створення при вищих навчальних закладах кафедр ЮНЕСКО є однією з найпоширеніших форм освітньої співпраці України з ЮНЕСКО. Вони покликані пропагувати ідеї Організації. В Україні діє 4 кафедри ЮНЕСКО. Перша – це кафедра Лінгвістичного університету "Вивчення іноземних мов в інтересах міжнародного взаєморозуміння та Культури миру". Друга – кафедра Київського Міжнародного науково-технічного університету "Інформаційні технології в світі". Третя – кафедра Харківського аграрного університету "Філософія людського спілкування". Четверта – це кафедра ЮНЕСКО "Проблеми культури миру та миру між народами" Національного університету "Києво-Могилянська Академія".

До проекту асоційованих шкіл ЮНЕСКО Україна приєдналася ще у 1971 році. Зараз в нашій державі у межах системи цього проекту діють 22 навчальні заклади: вісімнадцять шкіл та чотири профтехучилища. З листопада 1990 р. в Україні діє Українська асоціація клубів ЮНЕСКО, яка об'єднує біля 50 клубів, в основному, студентської молоді, у Києві, Івано-Франківську, Донецьку, Дубно, Дніпропетровську, інших містах України. Предметом їхньої уваги є проблеми збереження культурної спадщини, охорона довкілля, права людини. Мережа зазначених установ націлена на активізацію участі молоді в діяльності ЮНЕСКО і є важливою складовою розвитку взаєморозуміння між народами, що є однією з основних задач ЮНЕСКО.

В учбовій діяльності асоційованих шкіл в Україні використовуються різноманітні

* кандидат політичних наук, молодший науковий співробітник Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

© Гуменюк А.Г., 2002

форми: конференції, семінари, практичні рольові ігри, круглі столи з проблем міжнародного виховання. Вивчається історія міжнародних дитячих та молодіжних організацій, створюються кабінети, кафедри та зали ЮНЕСКО, центри дитячої дипломатії. В 1998 р. Українські школярі взяли участь в паризькій зустрічі з видатними вченими світу на тему: "Вчені майбутнього".

В Україні розповсюджується багато міжнародних учбових проектів та формуються регіональні програми на місцях. Наприклад, в рамках регіональної програми "Земля моя – Земля моїх батьків" здійснюється становлення національної школи, формування національного самоусвідомлення, враховуючи багатонаціональність населення України.

В усіх асоційованих школах ЮНЕСКО проходять свята такі як: День культури, Землі, Матері, Пам'яті, толерантності, прав людини, ООН, знань, захисту дітей, Чорнобильської катастрофи, тиждень мирної іграшки.

На поліпшення становища жінок та підвищення їх ролі в суспільстві спрямований План дій на 1997-2000 рр., який здійснюється Міністерством освіти України разом з іншими державними структурами. Вони також працюють над реалізацією довгострокової програми "Діти України".

Зважаючи на труднощі перехідного періоду становлення держави і пов'язані з ним процеси послаблення сімейних традицій, ускладнення проблеми виховання дітей в сім'ї, підвищення кількості соціально незахищених сімей, в Україні реалізується державна програма стосовно сім'ї.

Важливе значення в плані поширення інформації про Україну має приєднання ЮНЕСКО до відзначення ювілеїв видатних діячів та історичних подій українського народу, а також проведенні в штаб-квартирі організації українських заходів (виставок, концертів, кіноперегляді, наукових конференцій тощо).

У жовтні 1988 р. Україна ратифікувала Конвенцію про охорону світової культурної та природної спадщини і через два роки після цього до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО були внесені Софійський собор та Києво-Печерська Лавра.

При участі ЮНЕСКО в Україні були реалізовані проекти створення національної інформаційної мережі з моніторингу та охорони історико-архітектурної спадщини, а також збереження бібліотечних раритетних пам'ятників традиційної культури.

В Україні за участю ЮНЕСКО здійснюється багато проектів та заходів в різних галузях, які націлені на поліпшення розуміння та співробітництва між народами, що є необхідними складовими для утвердження миру та толерантності.

За часи незалежності нашої держави Україною в рамках співробітництва з ЮНЕСКО були зроблені важливі пропозиції щодо питань міжнародної та регіональної стабільності.

Україна завжди підтримувала цілі та ідеали ЮНЕСКО, а також перспективні та новаторські напрямки її діяльності. Сьогодні її зв'язки з ЮНЕСКО розвиваються стабільно з яскраво вираженою тенденцією до їхньої динамізації, в контексті європейської та світової інтеграції й націлені на досягнення максимальної віддачі на користь української держави. Для прискорення нашого поступального руху ми прагнемо найефективніше використовувати величезний інтелектуальний потенціал ЮНЕСКО.